

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

Pasen: Gods heil is teruggekeerd

... ik weet, dat gij Jezus zoekt, den gekruisigde. Hij is hier niet, want Hij is opgewekt, gelijk Hij gezegd heeft: komt, ziet de plaats, waar Hij gelegen heeft.

Matth. 27 : 5, 6

Even buiten de stadsmuur van Jeruzalem ligt een heuvel.

De mensen noemen hem Golgotha: schedel-(plaats), van wege zijn afgeronde top.

Toen de romeinen kwamen, kozen zij deze heuvel als plaats van terechtstelling: hier kwamen terecht wie opgroeiden voor galg en rad.

Vlak daar bij, in de onmiddellijke nabijheid, tegen de glooiing van de heuvel, ligt een tuin, een stukje grond, door zorgzame handen beplant met bomen. Die hof is van Jozef van Arimathea, en deze Jozef is een vooruitziend man, die leeft bij het memento mori: gedenk te sterven. Want in die hof is een nieuw graf, waarin nog nooit iemand is bijgezet. Die hof is een privé kerk-hof. Daar komt terecht de mens, dien het gezet is eenmaal te sterven - en daarna het oordeel.

In dat nog lege graf is Hij begraven, laat op de vrijdagmiddag, haastig vanwege de snel naderende sabbath, Hij, de gekruisigde Koning der Joden, de geëxcommuniceerde Rechtvaardige; excommunicatie bij de gratie Gods: excommunicatie voor Hém — gratie Gods voor óns. Geheel alleen ligt Hij daar, de sabbath - rustdag over, en Jeruzalem viert onbegrepen paasfeest zonder Hém: paasfeest - de engel des verderfs is wederom de huizen der Israëlieten voorbijgegaan. Sterker nog: ontslapen heiligen zijn opgewekt...

De Golgotha ligt aan een weg. Een drukke weg is het overdag. Toen het paasfeest naderde waren er veel voorbijgangers. Die Vrijdag ook. Maar nu, op de vroege Zondagmorgen, op deze eerste dag der week, is het er stil, schijnbaar dood-stil. De stilte wordt slechts verbroken door een paar vrouwen, die op weg zijn naar de hof van Jozef, en naar het graf in die hof.

Zij komen om Jezus, de Gekruisigde, Geëxcommuniceerde, de laatste éér te bewijzen. Zij komen Hem zalven. En komen te laat. Op dubbele wijze. Marie zèlf is haar al vóór geweest met de laatste eer, in het huis van Simon de melaatse, en Lazarus, zelf uit de doden opgewekt (Joh. 12 : 1), was mee aanwezig bij deze voorbereiding van Jezus' begrafen (Mt. 26 : 12). Zij komen te laat: eerst loopt Maria op de feiten vooruit; nu komen zij samen achter de feiten aan: de doodse stilte van het kerkhof is reeds verbroken. Wie kon ook weten dat dit graf maar drie dagen amper in gebruik zou zijn?

Maar zelfs de overpriesters en farizeeën wisten het: Heer, wij hebben ons herinnerd, dat die verleider bij zijn leven gezegd heeft: na drie dagen word Ik opgewekt (Mt. 27 : 63).

En in het evangelie van de engel klinkt een zacht verwijt: ik weet dat gij Jezus zoekt, den

gekruisigde; Hij is hier niet, want Hij is opgewekt, gelijk Hij gezegd heeft.....

De troost was al die tijd vlakbij geweest. Maar niemand had er zich en de ander mee getroost. En 't was nog wel een troost in leven en in sterven... Maar de specerijen in haar handen tonen waar haar gedachten mee bezig zijn: met de onoverwinnelijkheid van de dóód.

De liefde is er wel. Maar zoals het geloof niets is zonder de liefde (1 Cor. 13), zo is ook de liefde niets zonder het geloof.

Geen devotie, noch emotie, noch iets anders kan het geloof vervangen. Eerst het geloof maakt emotie en liefde en devotie zin-vol en doel-treffend.

Niet dat wij hier een oordeel gaan uitspreken: deze vrouwen hadden de dood recht in het gezicht gezien. Maar Jezus gaat zich hier mee bezig houden. Door middel van een engel. Een engel, die de wacht bij het graf van de romeinse wachters heeft overgenomen. En hij verkondigt in Gods Naam het evangelie dat het geloof wil werken: Hij is opgewekt, gelijk Hij gezegd heeft, komt, ziet de plaats waar Hij gelegen heeft — het nu al weer lége graf in Jozef's tuin.

Wat wordt hier weinig gezegd — een paar woorden maar — en véél geopenbaard. Wat wordt hier weinig gezien — een leeg graf — en véél getoond. Want deze paar woorden, toegelicht door dit lege graf, toveren de troost de volmaakte troost te voorschijn. Ze zeggen — nee, niet maar: de dood is overwonnen; dat óók; maar ze zeggen veel meer: Jézus lééft!

Dat is het hart van de boodschap (vgl. Mc. 16 : 11; Luc. 24 : 23).

Jezus lééft — dat is de blijde boodschap, die als een lopend vuurtje de stad is doorgegaan. Jezus, de gekruisigde Koning, de geëxcommuniceerde Rechtvaardige lééft. De poorten van het dodenrijk, die slechts éénrichtingsverkeer kenden, zagen plotseling één tegen de stroom ingaan en terugkeren om zijn plaats weer in te nemen onder de levenden, te beginnen in Jeruzalem. En de naam van deze ene is niet uitgeroeid onder de mensen, maar wordt weer gehoord op de straten en in de huizen, als een profetisch program: Jezus — d.w.z. Jahweh — uw God, o Israël — rédt! In Hem keert Gods heil terug tot de mensen, en dat heil is groter en rijker geworden door zijn dood. Want als de Vorst des levens terugkeert, draagt Hij de sleutels van dood en dodenrijk mee (Op. 1), en zó verschijnt Hij weer onder de mensen!

Dat is een feest, zo groot dat niemand bijna het geloven kan. Want wie is deze Jezus? Wat betekent Zijn verblijf onder de mensen? Zullen we hen erbij roepen? Maria van Magdala — die Hij verlost had van zeven boze geesten? Levi — dien Hij 'n nieuw leven had doen beginnen? Lazarus — door Hem uit het graf verlost? De geraakte — wiens zonden Hij vergeven, wiens ziekte Hij genezen had? De doven, blinden, kreupelen, melaatsen, die door Hem gezond waren geworden? Het volk

Redactieleden:
Dr. J. BOSCH, P. GROEN, Prof. Dr. H. J. JAGER, Prof. C. VEENHOF, Ds. G. VISEE

Tijdelijk adres van de Redactie:
J. Bosch, Engelenbergstr. 4, Kampen

Medewerkers:
Ds. H. Amelink, Langerak
Prof. Dr. W. K. van Dijk, Groningen
P. A. Hekstra, Rotterdam
Dr. D. Holwerda, Zuidhorn
Ds. P. K. Keizer, Groningen
Drs J. F. J. Lamet, Eindhoven
Ds. J. Meester, Amsterdam-Z.
Mr. Dr. J. Meulink, Enschede
D. W. L. Milo, Nunspeet
Prof. Dr. K. J. Popma, Utrecht
Drs G. Puchinger, Den Haag
Prof. Dr. H. R. Rookmaaker, Diemen
Dr. J. Stellingwerff, Amstelveen
Ds. B. Telder, Bilthoven
Ds. C. Vonk, Schiedam
Prof. Mr. H. D. van Wijk, Amstelveen

Geref. Persvereniging „Opbouw“:
adres secretaris en penningmeester:
Van Lynden van Sandenburglaan 16,
Utrecht. Tel. 030-711450. Giro 448367.

Administratie abonnementen:
Drukkerij Steenbergen, Slotlaan 220,
Abonnementprijs
f 12.— per jaar (bij vooruitbetaling)
Zeist. Giro 233117.

dat in duisternis woonde en een groot licht had gezien? Wat heeft dat voor hén allen betekend: Jezus lééft? Met Hem komt heel zijn gezegende arbeid weer te voorschijn en onder de mensen. Daar is geen einde aan gekomen. Daar hebben dood noch kruis, daar hebben jood noch romein een einde aan kunnen maken.

Hij lééft, om te voleinden wat Gods Hand begon. Hij is en blijft de levens-bron. Er is weer hoop in de wereld van Golgotha en Jozef's kerkhof, van galg en rad en graf, van ten dode opgeschreven zondaren: er is een boek des levens. Want waar Hij opstaat uit de dood, daar is een paar meter hoger een plaats waar mensen terecht komen die opgroeien voor galg en rad: de moordenaar aan het kruis. Daar is een privé-kerkhof, voor de mens, dien het gezet is te sterven, en daarna het oordeel: Jozef van Arimathea bijvoorbeeld. En vlakbij is een stad, een stad vol mensen, Lazarus en Levi, Maria en Martha, en wie al niet, joden en jodengenoten en vreemden, die psalmen zingen: wie klimt de berg des HEREN op? Wie zal verkeren, grote God, in uwe tent; wien zult gij kronen, met zulk een onwaardbaar lot, dat hij, bij 't heuglijkst gunstgenot, uw heilig Sion moog' bewonen?

Het antwoord is duidelijk na Golgotha: niet één. Want Golgotha heeft alzijdig getoond wie de mensen zijn. Maar Golgotha heeft óók getoond wie God is: een God van levenden, vol van genade en barmhartigheid, in wiens huis vele woningen zijn, Dien het niet vol genoeg kan zijn op de berg des heils!

E. R. Postma

Kerkeraden en synodebesluiten

Een van de dingen die ons in deze dagen moeten verontrusten is dit dat verschillende waarheden welke wij in de dagen der vrijmaking weer ontdekten, waar we voor streken en die we in de kerk weer erkend wilden zien, worden vergeten, in ieder geval niet die erkenning vinden welke ze moeten hebben.

Eén ervan is die welke betrekking heeft op de „macht” van de synoden, de gelding van synodebesluiten, de verhouding van de kerkeraden tot de synode, de roeping van die kerkeraden ten aanzien van de besluiten van de synode.

Het is daarom goed en nodig steeds weer duidelijk te zeggen wat we daaromtrent rondom de vrijmaking hebben geleerd en in praktijk gebracht.

Ik wil in dit artikel iets zeggen over de taak van de kerkeraden ten aanzien van de besluiten van 'n generale synode. Maar er zal dat nu niet doen door er zelf wat over te zeggen maar door weer te geven wat wijlen prof. Deddens daaromtrent schreef.

Hij publiceerde daarover namelijk een helder artikel in „Dienst” 2e Jaargang, blz. 135. We ontleen daaraan het volgende:

* * *

't Is volstrekt geen geheim, hoe voorheen veelal het lot der synodale acta was: ze gingen vaak, de kortste weg, n.l. van de tafel naar het archief. Buiten de predikant, die er zich af en toe met het oog op bepaalde kwesties nog eens in verdiepte, bestond er weinig belangstelling voor. Zo'n groot en dik boek ook, men had er geen tijd voor. Bovendien: men wist toch, globaal genomen de gang van zaken al uit de pers. En men zei of dacht: we vertrouwen de synode: kan ook een eenvoudig ouderling, zou ook een enkele kerkeraad het beter weten dan een vergadering van zoveel eminente knappe mannen? Tenslotte: de wil der synode was voor 't besef van velen **wet** geworden.

Toch was dit niet goed gezien en niet goed gedaan. Integendeel. De kerkeraden hebben door deze praktijk een van hun gewichtigste taken verzuimd, n.l. **de ratificering van de besluiten der meerdere vergadering**, vastgelegd in art. 31 K.O. Door die plicht, en dat recht **niet** uit te oefenen, door het voor te laten komen alsof al wat een synode besloot, nu ook aanstonds kerkelijke **wet** was en gehoorzaamheid moest worden, zijn juist de kerkeraden mede oorzaak geweest, dat de synode een positie ging innemen, die haar niet toekwam. Ze nam het air aan, alsof ze **boven** alle kerkeraden stond, alsof ze een eigen, rechtstreeks van God ontvangen synodale macht bezat, en alle kerkeraden aan haar gehoorzaamheid verschuldigd waren. Zo kwam ze er toe, **heerschappij te voeren over het erfdel des Heeren**, wat niet eens aan de kerkeraden toekomt, het enige bestuur dat God over de gemeente gaf, en ten aanzien waarvan Hij de leden der gemeente gehoorzaamheid inprentte. (Hebr. 13 : 17). Doch ook de bijzondere ambtsdragers mogen er niet aan denken, de baas te spelen en als zekere overheid over het volk Gods als heersers op te treden. - laat staan dan dat zo iets aan de synoden zou toekomen: het verbod in Matthe. 20 : 26. Lucas 22 : 26 spreekt duidelijke, scherpe taal.

Volgens 't „gemeen accoord” in art. 31 K.O. uitgedrukt, is er tussen de kerken een afspraak gemaakt. Die afspraak luidde, dat de meerdere vergaderingen wel besluiten mochten nemen. Maar niet, dat die besluiten aanstonds rechtsgeldig zouden zijn. Ware **dat** het geval, dan zouden, formeel gezien, de besluiten der Synode in niets verschillen van de wetten, door de landsoverheid uitgevaardigd. Die zijn rechtsgeldig dadelijk bij haar

publicatie in het Staatsblad. Ze eisen terstond gehoorzaamheid. En natuurlijk moet ook van die Staatswetten gelden, dat men er zich aan onderwerpt, **tenzij** ze iets bevelen, dat strijdig is met de gehoorzaamheid, die we de Heere verschuldigd zijn.

Maar hier komt nu duidelijk aan het licht het onderscheid tussen Staatswet en Synodebesluit. De Heere onze God heeft aan de overheid een **eigen** macht gegeven. Zij is een macht door de Heere over ons gesteld, also dat die zich tegen de macht stelt, **de verordening van God** wederstaat. Zo staat het echter met de synode niet. Nergens wordt in Gods Woord gehoorzaamheid aan **synoden** bevolen. En de Heilige Schrift weet er heel niet van dat er synoden zouden moeten zijn, die van de Heere autoriteit zouden hebben ontvangen over alle kerken.

Daarom ben ik het geheel eens met hetgeen voor kort. Ds. B. A. Bos en Dr. F. L. Bos over dit punt schreven in hun boekje: „De weg tot eenheid en gehoorzaamheid”. Op pag. 34 lezen we daar:

„Waar we hier dus met een allesbeheersend gezags-principe te doen hebben, moet de kwestie zeer scherp worden gesteld. Het is niet in de eerste plaats de vraag of de maatregelen die door een synode genomen zijn op zichzelf in strijd zijn met Schrift en belijdenis. Maar de allesbeheersende vraag is of de synode de bevoegdheid heeft bepaalde maatregelen te nemen, ja, dan neen.

We nemen een voorbeeld.

We zijn het als Schriftgelovigen er over eens dat de Paus zich een macht toekent en aanmatigt, die Christus hem niet gegeven heeft. Nu kan die Paus bindende maatregelen nemen, die op zichzelf beschouwd, naar haar inhoud, helemaal niet verkeerd zijn, maar juist heel goed. En toch mogen we dan die Paus niet als gezagsdrager erkennen, want de onderworpenheid aan de Paus **op zichzelf**, is al in strijd met het Woord van God, afgezien van de vraag of de maatregelen, welke hij neemt, en consciëntiebindend voorschrijft in overeenstemming - of in strijd zijn met de Schrift.

Als het nu eens niet juist zou blijken te zijn, dat de Synode met een bepaald bindend gezag door Christus is bekleed, dan is het niet de belangrijkste vraag of de maatregelen die zij neemt goed zijn of niet goed, maar dan is het ernstigste feit, dat zij zich een macht en autoriteit aanmatigt, die Christus haar niet verleent, en dat zij dus de Konings heerlijkheid van Christus dus Zijn kerk **aanrandt**.

Dus niet slechts de handelingen van een synode moeten getoetst worden aan Schrift en belijdenis en kerken ordening, maar ook het feit zelf dat een synode **ZEGT** autoriteit te hebben, die bindt, en die bevoegd maakt bindende maatregelen te nemen, moet getoetst worden aan Schrift, belijdenis en kerken ordening.

Zou nu blijken dat de pretentie der synode op zichzelf al tegen de Schrift, belijdenis en kerken ordening was, dan zou de synode alleen **DAAROM** al moeten worden tegengestaan.

Daarom **MOET** de eerste vraag zijn of de bovenomschreven grondstelling, n.l. dat de synode een bevoegdheid heeft; dat ze met bindend gezag door Christus bekleed is; dat ze een macht is, die door Christus is ingesteld, en derhalve gehoorzaamheid kan eisen en afdwingen of zichzelf juist is, ja dan neen!”

Volmaakt mee eens. En waarop loopt deze redenering uit? Op de besliste ontkenning dat de synoden een **eigen** gezag bezitten. Rechtdraads daar tegen in leert **nu** Dr. F. L. Bos, dat een synodebesluit aanstonds bindend

is. De conclusie waartoe deze schrijvers komen is de volgende (pagina 39).

„**De Schrift weet NIETS van een rechtstreeks ambtelijk gezag van synoden, ja ze weet zelfs van synoden niets**”.

Om deze laatste uitspraak waar te maken, bekijken nu de schrijvers hetgeen ons gemapostelconvent in Handelingen 15 inzake het z.g. apostelconvent, nog in de jongste tijd, b.v. door Prof. Grosheide betiteld als „de eerste synode”. Het resultaat waartoe ze komen is, dat we hier te doen hebben met een besluit van de **Jeruzalems moedergemeente** (dus **niet** van een **synode!**) waarbij uiteraard de Apostelen, die te Jeruzalem woonden een bijzonder mandaat des Heeren hadden ontvangen, meewerkten.

Ook met deze conclusie gaan we gaarne accoord.

De vraag is nu maar: hoever strekt de bevoegdheid van de synodes?

Als ze geen macht of gezag rechtstreeks van de Heere ontvangen hebben, dan moet alle bevoegdheid waarover zij beschikken, van mensen afkomstig zijn. En nu beweert Dr. F. L. Bos in de „tien stellingen” factisch geheel te niet doende, wat hij hierboven heeft geschreven, dat als een synode een **wettig** besluit (d.i. naar Dr. F. L. Bos' nadere verklaring, een besluit genomen met meerderheid van stemmen) genomen heeft, dat besluit **aanstonds rechtsgeldigheid heeft**, en allen er zich voorlopig aan hebben te houden. Dat is dus, afgezien van alle andere ernstige bezwaren, tegen deze zienswijze in te brengen: de kerkeraad, de enige door de Heilige Schrift aangewezen bestuursmacht in de gemeente, heeft het recht, ook in de gewichtigste zaken, die alle kerken raken, b.v. verandering der belijdenis, van die bestuursmacht **afstand** te doen, en die macht over te dragen aan enkele personen die door de Heere met generlei bestuursmacht over de kerken zijn bekleed.

Waar leert ons dit de Heilige Schrift?

Waarom ontleent de kerkeraad het recht, een door God geboden regeertaak aan anderen over te dragen?

Hoe kunnen de kerkeraden verordenen, dat 40, 50 mensen, die samen komen als afgevaardigden der kerken, niet qua ambtsdragers, macht zullen hebben over **alle** kerken?

Daar zitten we dan, zou het zo gaan, weer in het oude garen gevangen, en zou er weer komen, tot grote ramp voor de kerken, vroeger of later: **een regerende Synode**. Weg met die onschriftuurlijke gedachte.

De grote wenselijkheid van synoden bevestigd niemand.

Een bepaalde bevoegdheid, binnen het door de kerken verleende mandaat aan de synoden, ontkennt niemand.

Het recht der synoden, besluiten te nemen, wordt door niemand geloofd.

Maar wat is de kracht, de waarde van die besluiten? Zijn ze aanstonds bindend, beslissend?

Allerminst.

Dan zouden immers de kerkeraden zich ontdaan, zich losgemaakt hebben van hun eigen opdracht.

De synodebesluiten zijn niet bindend en niet beslissend, **maar voorlopig**.

Daarom sprak men vroeger van het **voorgaand** en het **volgend** oordeel.

Het voorgaand oordeel, zei men, komt aan de synoden toe.

Maar het volgende, het **definitief** oordeel, ligt bij de kerkeraden.

Die kerkeraden hebben de synodebesluiten te ratificeren, gelijk de regeringen ratificeren, wat voorlopig door haar gezanten is vastgelegd.

De kerkeraden moeten, overeenkomstig „t gemeen accoord” die besluiten approuberen, goedkeuren, bevestigen, bekrachtigen.

Dat is hun taak.

Om dat te kunnen doen, moeten de kerkeraden de synodebesluiten **onderzoeken**.

Geen kerkeraad zegge dus: geen tijd, of: de synode zal het wel weten, het zal wel in orde zijn. Want, zo zegt art. 7 der Nederl. Geloofsbelijdenis, terwijl wij geloven, dat in de Heilige Schrifture de wil van God volkomen vervat is, en het verboden is, daaraan iets toe of af te doen, anders staat het met der mensen schriften, hoe heilig ze geweest zijn. Die mag men niet gelijkstellen met de waarheid Gods, van die geldt niet; het is verboden, daaraan iets toe of af te doen. En waarschuwend voor het kritiekloos aannemen van hetgeen door mensen is opgesteld noemt dan de Belijdenis uitdrukkelijk ook de conciliën, decreten en besluiten, met het motief: want **alle mensen zijn uit zichzelf leugenaars en ijdelers dan de ijdelheid zelve**.

De synodebesluiten ontvangen dus het fiat der kerkeraden na **nauwkeurig onderzoek**. Zijn ze conform Schriften kerkenordening, dan dienen ze, naar afspraak, aanvaard. Zijn ze in strijd met Gods Woord of de kerkenordening, ze moet enverworpen.

Hier ligt dus voor de kerkeraden een belangrijke, maar niet te ontkomen of te verwaarlozen taak.

* * *

Wanneer we dit heldere stuk van prof. Deddens samenvatten krijgen we het volgende:

1. Kerkeraden vormen het enige bestuur in de kerk van Christus.
2. Kerkeraden mogen en kunnen de hun door Christus gegeven bestuursmacht aan niemand of niets overdragen, ook niet aan synoden.
3. Kerkeraden staan nooit in een gehoorzaamheids relatie tot de synoden.
4. Kerkeraden moeten zich tegen de synodes verzetten zodra deze het „air” aannemen over de kerken en kerkeraden te gaan regeren.
5. Kerkeraden kunnen daarom ook nooit „on gehoorzaam” zijn ten opzichte van synode of daartegenover „revolutie” of „rebellie” plegen.
6. Synoden hebben geen bestuurs- of regeermacht over de kerken of de gelovigen.
7. Synoden zijn vergaderingen van afgevaardigden, van gezanten der kerken.
8. Besluiten van synoden zijn daarom nooit zonder meer rechtskrachtig „geldig”, ze zijn niet meer dan een „voorlopig oordeel”.
9. Besluiten van synoden worden pas rechtskrachtig als ze door de kerkeraden worden geratificeerd.

Het komt er op aan ook in deze dingen trouw te zijn aan wat we in de vrijmaking leerden en in praktijk brachten.

We moeten het niet vergeten dat dr. F. L. Bos leerde dat synodebesluiten aanstonds bindend zijn nadat hij „synodaal” was geworden. Of beter gezegd **in en door** het pomen van deze stelling bleek dat hij metterdaad „synodaal” was.

C.V.

Kerkelijk Leven

Frankrijk

In Frankrijk woont — het adres volgt straks — een vrijgemaakte broeder met zijn gezin, die gaarne zou vernemen of in zijn omgeving misschien nog meer nederlandse geloofsgenoten wonen. Mocht dat het geval zijn dan verzoeken wij langs deze weg contact te willen opnemen. Het is broeder W. Tempeelaar, Septemanville, St. Martin au Buneaux, Seine Maritime, Normandie, France. Deze broeder onderhoudt contact bij de Eglise Reformée te Fécamp (een stadje aan de kust

tussen Dieppe en Le Havre). Zelf woont hij plm. 3 km. van de kust in de omgeving van het badplaatsje Veulettes, ongeveer 55 km. van Dieppe, 25 km. van Fécamp en 60 km. van Rouen.

Het zou ons zeer verheugen als onze bemiddeling een voor en door deze familie zeer gewenst contact zou tot stand brengen. Misschien kunnen lezers eventuele familieleden of bekenden op dit adres attent maken.

Korea

Onlangs preekte ik ergens in Nederland. En vertelde in de preek even — de tekst gaf waarlijk gereede aanleiding — van de studenten aan het theologisch Seminarie Korea te Poe-son (Korea) met z'n ruim 90 studenten. Deze zijn bijna allemaal zó arm dat ze slechts tweemaal daags een kommetje rijst met een klein beetje groenten ontvangen. Als ze met vakantie gaan zijn ze verzwakt en lijden meerderen aan bloedarmoede. Ik vroeg of er niet een paar jongelui waren die dat eens even konden organiseren. Zo geschiedde. Het resultaat was dat ze in die middelgrote gemeente in een mum van tijd plm. 850 gulden bij elkaar hadden. Welke gemeente dat was vertel ik niet want ik geloof dat de linkehanden daar liever niet weten wat de rechterhanden doen. Maar het is kostelijk!

Dat seminarie van Poe-san is een Theologische School van de presbyteriaanse kerk in Korea. Een van zijn leerlingen ds. Chah studeert in Kampen Nieuwe Testament. Zijn studie wordt bekostigd door de kerk van Bunschoten-Spakenburg. Onlangs werd een actie gevoerd voor de versterking van de bibliotheek der school, die, zoals men in het Geref. Gezinsblad heeft kunnen lezen, ruim f 8000,- opleverde. Maar die studenten hebben naast theologisch voedsel ook eten voor het lijf nodig. En ze lijden honger. Nu doen wij vrijgemaakten doorgaans niet mee aan allerlei acties die op oecumenisch niveau worden gehouden voor honger-gebieden. Maar hier valt wel wat te doen. Wie helpen wil storte een gave op mijn girorekening: 903391 ten name van ds. G. Visee, Vloeddijk 113 Kampen. Men vermeldde: „Korea”. De verantwoording volgt in Opbouw. HARTELIJK AANBEVOLEN. Ik zal zorgen dat de binnen gekomen gelden op 't juiste adres komen.

Het gemeenschappelijke in de oecumene

De Rotterdammer bracht op dinsdag 23 maart verslag van een artikel van ds. H. G. Groenewoud (Amersfoort) over de situatie van de Confessionelen in de ned. hervormde kerk. Daarin trof ons een en ander dat hij opmerkte over het oecumenisme. Hij schreef: „Er is nog nauwelijks een band van gemeenschap in bewuste overeenstemming van geloofsovertuiging, in gelijke inzichten op ander terrein, in gelijke levenspraktijk. Men leeft niet meer primair in de kerk, maar voornamelijk in de wereld en de kerk is soms ornament, soms traditie, soms instituut tot verstrekking van bepaalde geestelijke waarden en goederen. Hierdoor is men vrijblijvend gaan staan tegenover de eigen kerk, zoals tegenover de winkelier en men gaat zondags naar de kerk „waar ik het het prettigste vind”.

De Rott. gaat voort: „Ds. Groenewoud juicht het toe, dat het kerkisme gaat verdwijnen, maar hij noemt het bedenkelijk, dat men nu vervalt in het andere uiterste van oecumenisme en helemaal geen kerk meer ziet. In het oecumenisme heeft geen samenkomen van kerken plaats, maar een gemeenschappelijk verlies van kerkelijkheid”.

We hebben niet de bedoeling hetgeen ds. Groenewoud schreef woord voor woord te analyseren. Maar leggen de vinger bij het laatste: „In het oecumenisme is een gemeen-

TE BERDE

In het januari-nummer van Petahja, het orgaan van de Bond van Mannenverenigingen op Geref. Grondslag schreef ds. W. G. de Vries een artikel over de kerkelijke situatie. Uiteraard over de situatie, zoals die in januari was. Het is niet mijn bedoeling maanden na datum op dat artikel in te gaan. Er is echter één zin, die in mijn gedachten is blijven haken. Daarop ga ik wel graag alsnog in. Ds. de Vries schreef:

„We realiseren ons toch wel goed, dat ons kerkvolk nu al tientallen jaren lang is verontrust door allerlei vreemde dingen? Voorgangers, die plotseling synodaal werden, nadat zij eerst luide de trompet gestoken hadden voor doorgaande reformatie”.

Om de tweede zin gaat het me. Ds. de Vries vindt het vreemd over te gaan van doorgaande reformatie naar de synodale kerken. Nu, zo vreemd is dat niet.

Er zijn altijd mensen die makkelijk van het ene uiterste naar het andere uiterste overslaan. De kerkgeschiedenis geeft daarvan heel wat voorbeelden. Petrus is er één van. Lumey van der Marck, de man van de Briel en de Gorcumse martelaren is rooms gestorven. Echt van het ene uiterste naar het andere. Ds. Datheen was ook geen voorbeeld van standvastigheid. Raakte in geestdrijverige wateren verzeild. Ds. Scholte, één van de eerste afgescheiden dominees was ook de eerste die zijn pretentie opgaf door zich te melden bij de overheid. Het verzoekschrift om erkenning gericht aan Willem I werd door hem ondertekend met de bijvoeging: vroeger predikant te Genderen en Doeveren.

Louter psychologische verklaringen voldoen echter in vele gevallen niet. Ook niet bij al de voorbeelden die ik noemde. Niet alle breken met een bepaalde gemeenschap is reformatie. Soms is het ook gewoon stijfhoofdigheid en uiting van een revolutionaire mentaliteit. En dan kan men ook wel weer de andere kant uit. Of dat gebeurt is afhankelijk van de omstandigheden.

De overgang van de doorgaande reformatie naar de synodale kerken is een logische en consequente overgang. In de synodale kerken werd de veronderstelde wedergeboorte tot een norm voor orthodoxie. Als reactie daarop maakte men het „denken vanuit de kerk” of het „ethisch conflict” tot norm van handelen. Zo kwam men tot de gedachtengang van de doorgaande reformatie. Maar in beide gevallen heeft men iets anders centraal dan wat de Heilige Schrift ons leert dat centraal moet zijn. Zelfs als de veronderstelde wedergeboorte een juiste leer was geweest, dan nog zou het doen van de synodes in de veertiger jaren onjuist zijn geweest. Men kan de wedergeboorte centraal stellen. Men kan de heiliging centraal stellen. Men kan het geloof centraal stellen. Deze lijst is naar believen uit te breiden. De zaken die ik noemde zijn goed en noodzakelijk. Maar centraal is de dood en de opstanding van Jezus Christus. Dat is ons vóór alle dingen overgeleverd. Daaraan moeten we dus ook vóór alle dingen vasthouden. Dat leert de Schrift ons zelf. Het is niemand geoorloofd iets anders centraal te stellen. Natuurlijk, zal men zeggen, is er geen tegenstelling tussen Jezus Christus en de wedergeboorte, Jezus Christus en de heiliging, Jezus Christus en het geloof. Nu, niemand kan en mag dat tegenspreken. Maar er was ook geen tegenstelling tussen het dienen van de HERE en het volbrengen van zijn wet. Maar bij de Farizeërs was het wel tot een tegenstelling geworden. Omdat men van de reddende gerechtigheid maakte betalende gerechtigheid. Omdat men niet bleef denken en handelen vanuit het centrale van het evangelie, vanuit de waarheid van het evangelie: de vrijspraak van de zondaar.

En of men dan het één heeft (wedergeboorte, al dan niet verondersteld) of het andere (doorgaande reformatie, ethisch conflict) in beide gevallen denkt men niet vanuit dat wat we bereikt hebben (Fil. 3 : 15). Daarom is de overgang van het één naar het andere, of van het andere naar het één ook niet zo vreemd, als het lijkt. A.

schappelijk verlies van kerkelijkheid".

Het is nooit anders geweest.

Het begint met relativisme t.a.v. de kerk.

Het wordt indifferentisme t.o.v. de kerk.

Het eindigt in nihilisme t.a.v. de kerk.

Dat men toch alom zich herinnerde het woord van Paulus: „doch opdat gij moogt weten hoe men zich behoort te gedragen in het huis Gods, dat is de gemeente van de levende God, pijler en grondslag van de

waarheid". I Tim. 3 : 15.

De kerk het huis van God.

Niet een verenigingetje van ons en van onze gelijkgezinden. Maar het huis van God. Waar alles gaan moet naar hetgeen Christus, de enige Algemene Bisschop en het Hoofd der kerk ons verordineerd heeft. Hoe meer men dat doet des te meer zal de echte oecumene, de echte zich vertonen.

G. Visee

Mogen en moeten onze kinderen deelnemen aan het avondmaal des Heren

VII

Zolang de erfgenaam een kind is.

In verband met de zaak, die ons bezig houdt, de deelneming van kinderen aan het avondmaal, werd ergens de bekende plaats uit Galaten 4 te berde gebracht:

„Ik bedoel dit: zolang de erfgenaam onmondig is, verschilt hij in niets van een dienstknecht, al is hij ook eigenaar van alles; maar hij staat onder voogdij en toezicht tot op het tijdstip, dat door zijn vader tevoren bepaald was".

Ik schrijf na deze eerste twee verzen van het hoofdstuk nu meteen maar de verzen 3-5 af:

„Zo bleven ook wij, zolang wij onmondig waren onderworpen aan de wereldgeesten. Maar toen de volheid des tijds gekomen was, heeft God zijn Zoon uitgezonden, geboren uit een vrouw, geboren onder de wet, om hen, die onder de wet waren, vrij te kopen, opdat wij het recht van zonen zouden verkrijgen".

De schrijver⁹⁾, die o.a. met het citeren van Galaten 4 : 1-2 meende de Schrift te hebben laten spreken tegen het deelnemen van kinderen aan het avondmaal, moet wel de volgende gedachteweg hebben gevolgd:

1. De kinderen der gemeente zijn wel erfgenamen des verbonds, maar nog geen mondig erfgenamen;
2. Tot aan hun mondigheid staan ze onder voogdij en toezicht;
3. Gedurende die onmondigheid beschikken ze niet vrij over de erfenis, die voor hen door voogden en toezichhouders wordt beheerd;
4. Deze onmondigheid duurt tot de tijd door de Vader te voren bepaald.
5. En in dit verband moet de erfenis wel het deelnemen aan het avondmaal zijn.

We veroorloven ons de volgende vragen en opmerkingen:

Ad 5. Als de erfenis het deelnemen aan het avondmaal is — we ontkennen niet dat deze er toe behoort — dan is dat toch het geval omdat de in het avondmaal betekende zaken: de vergeving der zonden en het eeuwige leven aan de kinderen uit kracht van Gods verbondsbeloften toekomen. Nu is het teken en zegel van deze zaak minder dan de zaak zelf. De kinderen hebben dus de zaak; maar waarom mogen ze dan het teken van de zaak niet ontvangen?

ad 4. Wat is de tijd, die door de Vader te voren bepaald is? Het uur van de openbare geloofsbelijdenis? Waar heeft de Vader dat bepaald? Graag Schriftbewijs! Of hebben anderen dat bepaald? Of is het de tijd waarop de kinderen tot geloof komen? Hoe oud moeten ze daarvoor zijn? En worden de beloofde goederen hun deel door het geloof of zijn ze reeds vóór het geloof hun beloofd deel en moeten ze geloven omdat deze beloften hun geschonken zijn?

ad 2 + 3. Wie bewaren deze erfenis voor

onze kinderen? Vader en Moeder? De ouderlingen? De gemeente?

ad 1. Wanneer worden de kinderen mondig?

We stelden deze vragen, uitgaande van de veronderstelling dat deze twee verzen iets te maken hadden met de positie der kinderen in de nieuwtestamentische gemeente.

Doch ze hebben er niets mee te maken.

Want de apostel schrijft hier niet over de kwestie van de verhouding van de kinderen en de volwassenen in de kerk, noch in de oude hebreeuwse noch in de christelijke, maar over de verhouding van de gelovigen onder het oude en die onder het nieuwe verbond.

Héél de oudtestamentische gemeente, volwassenen + kinderen, verhiel zich tot de nieuwtestamentische kerk, volwassenen + kinderen, als een onmondige erfgenaam tot een mondig. De oudtestamentische gelovigen stonden allen onder voogdij en toezicht, n.l. van de Wet van het Horebverbond. Die voogdij er. dat toezicht van de Wet zijn weggevallen toen Christus door zijn geboorte uit een vrouw ook onder dat toezicht en die voogdij van de Wet kwam. Doch Hij heeft door die Wet van het Horebverbond te vervullen degenen die onder die Wet waren vrijgekocht. En aan ons, kerkleden, die voor zijn komst als onmondigen in niets van een slaaf verschilden, het recht van zonen gegeven.

Aan allemaal toch zeker!

Aan heel de nieuwtestamentische gemeente. Ook aan onze kindertjes. Die staan ook niet meer onder voogdij en toezicht van de Wet: ze behoeven niet meer besneden te worden, niet meer de sabba'th te vieren, niet meer koosjer te eten, geen pascha te houden, er hoeft voor hen geen reinigingsoffer te worden gebracht. Enzovoorts.

Daarover schrijft de apostel in Galaten 4.

En niet over de positie der kinderen in de nieuw testamentische kerk van Christus.

En als men nu met deze Schriftplaats iets wil in verband met de zaak die ons bezig houdt dan vraag ik:

Als in de kinderperiode van de kerk, onder de Wet, onder het Horebverbond de kinderen mochten deelnemen aan de offermaaltijden, I Samuel 1 : 4, Deut. 12 : 18, en aan het pascha, Ex. 12 : 26, zouden dan in de periode van de mondigheid nieuwtestamentische kerk, waarin allen geen onmondigen en slaven meer zijn, maar het RECHT van ZONEN verkregen hebben, de kinderen niet mogen aanzitten aan het pascha van het nieuwe verbond?

Staan onze kinderen op die vaste grond, ja of neen?

En zou de Christus, die, toen Hij Zelf nog onder de Wet was op z'n minst als jongen van twaalf jaar het pascha meevierde, thans aan de kinderen der gemeente, die zonder die Horebwet zijn, hun deel aan het ware Paaslam onthouden willen zien?

Weest niet vele meesters, mijn broeders!

We horen zo graag mooie preken over die twaalfjarige Jezus in de tempel. Tegen degenen, die mij bij voorbaat van exemplarische exegese verdenken zeg ik op mijn beurt: dit gave kind speelde daar niet voor messias-

je. Een kind, dat zich verwonderde in de dingen van zijn Vader. Oók toen Hij aan het paasmaal zat. Zouden wij aan onze kinderen dat Paasmaal onthouden mogen?

Pascha-avondmaal.

Dezelfde schrijver, die zich vergiste in de aanhaling van Galaten 4 : 1 en 2, schreef in hetzelfde artikel ook over de kwestie van de verhouding tussen het pascha en het avondmaal. Hij betoogde — terecht — dat er door de komst van Christus ook een verandering van wet gekomen is. Hij verwijst voor deze uitdrukking naar Hebr. 7 : 12. En hij wijst er op, al weer volkomen juist, dat men uit het feit dat in Israel alleen de jongens besneden werden, niet concluderen mag dat de doop ook alleen aan jongens mag worden toegediend. Nu valt er op dat punt intussen weinig te concluderen want de Schrift spreekt over de doop van vrouwen rechtstreeks, wanneer zij in Handelingen 16 : 15 verhaalt van de doop van Lydia, de purperverkoopster. Maar we veroorloven ons de opmerking dat Gods genade onder het nieuwe verbond dus blijkbaar niet geringer, maar ruimer geworden is: niet slechts personen van het mannelijk geslacht, maar ook die van het vrouwelijk geslacht mogen de doop ontvangen.

Volgens de door ons geciteerde schrijver echter staat de zaak ten aanzien van de verhouding tussen het avondmaal en het pascha anders. Mochten de kinderen deelnemen aan het eten van het pascha, van de gemeenschap van de Tafel des Heren zijn zij uitgesloten. Hij argumenteert dit als volgt:

„Dit geldt ook de verhouding pascha-avondmaal. Bij het protypische herdenkingsfeest van de uitleiding uit Egypte, waarbij de natuur zelf leerde op welke leeftijd de kinderen van het paaslam konden mee-eten, hebben wij niet minder dan bij de besnijdenis te doen met een ceremonie: beide zijn opgenomen in het boek van de schaduwendienst van de Horeb, Leviticus (resp. hoofdstuk 23 en 12). En niet minder ten aanzien van het tweede sacrament geldt, dat de komst van de Hogepriester Christus verandering van wet betekent, ook ten aanzien van de deelname aan dat sacrament. Want nu geldt niet meer de natuurlijke factor, wannéer een kind zelfstandig eten en drinken kan, — en het gaat ook nu om het verbondskind —, maar de eis van het welbewuste persoonlijke geloof, want de apostel schrijft, dat men het eten (en drinken) van het lichaam (en bloed) van Christus moet onderscheiden van het gewone, alledaagse eten en drinken (1 Cor. 11 : 29), wat als vanzelf in zich besluit, dat men de betekenis van het sacrament moet verstaan. En ook, dat men het avondmaal niet vieren zal dan als iemand die zichzelf beproefd heeft (1 Cor. 11 : 28). Dit vereist enige mate van rijpheid ten aanzien van het geestelijk leven, enige beleving in de gemeenschap met Christus. En nu wil ik de kinderen, die een vrome opvoeding genieten, volstrekt niet als ongelovigen beschouwen, maar wel als onrijpen ten aanzien van de vereisten, die de apostel stelt voor de avondmaalsviering. En zelfs al zouden zij de hele catechismus van buiten kennen, dan is dat nog te vlak dan dat zij het verstaan. Gezwegen nu maar van kinderen, die de beker niet eens zelf kunnen hanteren"¹⁰⁾.

Doperse argumentatie

Het komt ons voor dat deze argumentatie, indien ze al niet voluit dopers is, dan toch het dopers gevoelen bedenkelijk in het gevele komt. Immers volgens de schrijver wordt de zaak van de deelname aan het paasmaal bepaald door de natuurlijke factor: als een kind zo ver is dat het kan eten en drinken mag het ook mee eten van het paaslam. Daarentegen zou de vraag van het deelnemen aan het

¹⁰⁾ Ds. I. de Wolff. t.a.p.

⁹⁾ Ds. I. de Wolff in het Kerkblad voor Overijssel en Gelderland 3 oktober 1964.

avondmaal bepaald worden door de geestelijke factor dat de kinderen moeten gekomen zijn tot „persoonlijk geloof” en ze moeten in staat zijn „het lichaam des Heren te onderscheiden”. Al zouden ze de hele catechismus uit het hoofd kennen, ook dat is niet voldoende, ze moeten de catechismus verstaan.

Indien dat laatste, het verstaan van de héle catechismus in volle ernst zou gesteld worden als eis voor het deelnemen aan het avondmaal, dan moet onder ons het aantal avondmaalgangers snel verminderen. Dan eten en drinken zich vele volwassenen een oordeel.

Nu laten we in dit verband de zaak van het onderscheiden van het lichaam des Heren rusten. Het komt in deze artikelen rechtstreeks en zijdelings aan de orde. Slechts merken we hier op dat dit alles wel ver verwijderd is van de eenvoud van de kerk die ons de heidelbergse catechismus schonk.

Maar we willen hier de aandacht vestigen op het feit dat hier de verhouding tussen oud en nieuw verbond, pascha vieren en avondmaal houden gezien wordt onder het aspect van „natuurlijk” en „geestelijk”. Zo iets zelden de dopersen ook: het oude verbond was een verbond van tijdelijke, natuurlijke, historische weldaden en zegeningen, het nieuwe van eeuwige, geestelijke en hemelse goederen. In het oude verbond voedde God zijn volk volgens hen „als zwijnen aan de trog”. En het deel hebben aan de weldaden van het oude verbond werd volgens hen bepaald door de natuurlijke conditie van de afstamming van Abraham in de linie Izaak en Israël.

Daarom mochten die kinderen ook worden besneden. Maar voorwaarde voor het deel hebben aan het nieuwe verbond was „persoonlijk geloof”. Het is bekend hoe fel en scherp Calvijn deze doperij ook op dit punt bestreden heeft. Al was het alleen maar in de Institutie II, hfdstt. 10 en 11. En ik houd me er van overtuigd dat de schrijver van boven geciteerd artikel het met die bestrijding van harte eens is. Maar „quandoque dormitat bonus Homerus”, de goede Homerus knapt ook wel eens een uiltje en de beste breister laat ook wel eens een steek vallen.

Dat gebeurde hier.

Want de schrijver suggereert hier dat het pascha een maaltijd was waarbij het alleen maar op eten en drinken aan kwam: wie dat laatste kon mocht meedoen. Maar het pascha was een gedachtenismaaltijd. Een herinnering aan de verlossing uit Egypte, een verzekering dat Israël door de dood van het paaslam werd gered van de dood. En bij toenemend openbaringslicht — men denke aan Jesaja 53! — werd duidelijk dat het Ware Paaslam nog komen moest en komen zou. Daaraan sloot de prediking van de Doper aan: Zie het Lam Gods dat de zonde — niet slechts van Israël, maar — der wereld draagt. Zo kon de Here Jezus aan het laatste paasmaal en het eerste avondmaal zó van het oude verbond overgaan op het nieuwe, van het bloed van het paaslam op zijn eigen bloed. En Paulus zeggen: „Oók voor ons is een pascha geslacht, namelijk Christus” 1 Cor. 5. En klinkt straks de lof der gemeente over Het Lam, dat geslacht is.

Aan het paasmaal — we herinnerden er reeds aan — werd juist aan de kinderen van Gods verlossingswerk verteld, Ex. 12 : 26 v.v., „opdat het volgende geslacht dat zou kennen”. Psalm 78. Waarom vieren we niet zó eenvoudig avondmaal met onze kinderen, waarom leren we hen niet bij en aan en door het avondmaal, dat uitstekend léermiddel en zeggen we hun niet met het woord, een nieuw testamentische „haggada” — zie wat we daarover schreven —, niet alleen dat het is geschied en waarom zeggen we hun niet met de daad, door hem méé te laten doen, dat het Lam Gods ook voor hen is geslacht? Ze horen er toch bij? Alle dopersen ten spijt? En ze mogen en moeten dat toch, naar „de mate van hun geloof”, geloven?

Onze tegenwoordige praktijk

Hoe ver is onze tegenwoordige praktijk daarvan verwijderd! Om te beginnen hoeveel ouderen, die dan reeds belijden deden, laten hun plaats aan de avondmaalstafel leeg. En onze jongeren wachten vaak tot hun negentiende of twintigste jaar of nog langer met hun eerste gang naar het avondmaal. En wij ouderen vinden dat gewoon. Uit kracht niet van Gods Woord. Het „U en uw zaad”, „U en uw kinderen” dat wij in betrekking tot de doop der kinderen altijd hebben staande gehouden tegenover de sekten en tegenover de sektarische (onder)stromingen binnen de kerk, hebben wij ten aanzien van de avondmaalspraktijk reeds lang niet meer beleefd. Zeer tot schade van onszelf, en nog meer tot schade van onze jeugdigen. Want onze kinderen groeien op bij de gedachte dat 't avondmaal een zaak van grote mensen is. Dat het voor hen nog de tijd heeft. Dat zij daarover eigenlijk pas eens moeten gaan nadenken als zij zo om en bij de twintig jaar oud zijn. En — dat is nog erger — dat zij tot die tijd nog min of meer „vrij” zijn. Vrij - van wie? Van Christus? Van zijn geboden? Van de eis om de HEERE te betrouwen en lief te hebben met hun ganse hart en met hun ganse ziel, met geheel hun verstand en met al hun kracht? Vrij van hun doop? Vrij van de God van hun doop? Vrij van de gemeenschap van het lichaam en het bloed van Christus?

Doorgaande reformatie

Op dit punt hebben de Gereformeerden dringend behoefte aan doorgaande reformatie. Aan uitzuivering van de doperse, remonstrantse, piëtistische, methodistische zuurdesem. Want ook voor ons, en voor onze kinderen!, is een Paaslam geslacht, namelijk Christus. 1 Cor. 5.

Men versta mij wel.

Wanneer ik hier van „doorgaande reformatie” spreek bedoel ik niet, dat we nu maar eens 1, 2, 3 een overstapje moeten nemen op een andere praktijk. Ik ben doodsbenuwd voor mensen, die altijd klaar staan voor een „nieuwigheid”. Het moet anders. Deze zaken zullen ons eerst moeten verontrusten. Niet door perspolemieken en niet door overhaaste beschuldigingen. Maar we zullen broederlijk met elkaar moeten spreken, op christelijke wijze moeten schrijven, deze dingen met elkander, ook op gemeentevergaderingen en op de samenkomsten der ouderlingen moeten bespreken. En Gods Woord moeten vragen. En er zal op dit punt een gemeenschappelijke overtuiging moeten groeien dat onze weg na dat kostelijke begin in de kerk van de Palts, in de kerk van de heidelbergse catechismus niet goed is geweest. Dat we hier samen en met ons voorgelacht schuldig staan. En we zullen samen moeten wederkeren tot de HEERE.

Tenzij — dat uit Gods Woord, maar dan ook uit de Schriften, bewezen worde dat onze tegenwoordige praktijk recht en goed is voor de HEERE. Ik meen dat dat niet het geval is. Maar ook als dat wel het geval zou zijn, heeft de discussie zin.

Eén ding voorzie ik wel.

Dit: dat de doperse onderstroom in ons Gereformeerde leven heftig in verzet zal komen. Overall waar deze onderstroom krachtig is, waar doperse, remonstrantse, piëtistische, methodistische motieven de traditie mede bepalen, staat men reeds van ouds kritisch tegenover de gereformeerde avondmaalspraktijk. Dat zal alleen nog erger worden als de Vaders en de Moeders hun kinderen, niet zonder maar met de bewilliging der gemeente, meenemen naar het avondmaal. Doch dat mag ons niet weerhouden het te doen. Als we dan weer in een isolement komen dan moet dat maar.

Maar mij blijft verontrusten dat de Schrift die de kinderen van Israël een plaats gaf aan

de paasmaaltijd, over heel de toelating tot het avondmaal „zwijgt”. Zoals zij „zwijgt” over de kinderdoop. Nochtans hebben wij op het punt van de kinderdoop fors de lijn van het oude naar het nieuwe verbond doorgetrokken, van de kinderbesnijdenis naar de kinderdoop. Waarom niet van de deelneming van de kinderen (Ex. 12 : 26) aan de paasmaaltijd naar hun deelname aan het avondmaal des Heren?

De Schriftvragen

Op dit punt zullen we samen de Schrift moeten vragen. Zeker ten aanzien van de kwestie hoe oud onze kinderen moeten zijn om door Vader en Moeder naar het avondmaal gebracht te worden? (Heidelberg). Maar ik meen dat het een goede zaak zou zijn als heel de gemeente de dood des Heren verkondigde. Heel het volk: „Larob”. Het volle getal. Maar dat vereist om tot een schriftuurlijke praktijk te komen, bij ons allen een geestelijke omzetting.

En meer.

Ook heel onze wijze van avondmaal vieren zal moeten worden bezien.

Maar dat zijn zaken van de tweede orde.

De eerste kwestie is: of het goed is dat we onze kinderen, lidmaten van de gemeente van Christus, als ze reeds tot hun verstand gekomen zijn, daarna toch nog vele jaren lang uitsluiten van de tafel der gemeenschap.

Ja, indien de Here hen uitsluit.

Neen, indien het woord van de Here Jezus: „want derzulken is het koninkrijk der hemelen” óók iets te zeggen heeft ten aanzien van de avondmaalsgemeenschap.

Hoe het ook zij — onze huidige praktijk vergt verbetering.

Zo als het thans is is het niet recht en niet goed.

G. Visee

BOEKBESPREKING

Een laatste appèl door ds A. van der Ziel, Geref. predikant te Groningen.

Een in zich zelf eenvoudige zaak kan als ze eenmaal op „de kerkelijke weg” komt de schijn krijgen van een zeer ingewikkelde aangelegenheid. Vooral wanneer ze in allerlei quasi juridisch opgebouwde schriftelijke stukken wordt uitgevochten. Dan ontstaat er een papierwinkel om niet te zeggen een papierlawine waar een gewoon christenmens geen raad meer mee weet. Hij ziet van de bomen het bos niet meer. En wordt bevangen door het verlamdende gevoel dat hij in de kerkelijke juristerij maar een „leek” is tegenover de „vaklieden” in de kerk, die de tegen en middelen van de kerkelijke rechtspraak kennen. Met als gevolg dat hij er zich maar bij neerlegt: „Wat de heren wijzen, moeten de gekken prijzen”, of dat hij zich blind verzet in een houding van: dat néém ik niet. En dat in dagen waarin nog al opgegeven wordt van „het ambt aller gelovigen”. Het is duidelijk dat op deze wijze de mondigheid van de kerkgemeente danig in de knel komt. In het eerste geval doet het mondige kerklid geen mond meer open en rust hij in het „de synode heeft gesproken en nu is de zaak uit”; in het tweede geval spréekt hij niet, maar zet hij alleen maar een grote mond op.

Ik ben er zeker van dat de kerkelijke familie Doorsnee aan de synodale besluiten in de zaak ds A. van der Ziel geen touw heeft kunnen vastknopen. En het is zelfs voor iemand als ds A. van der Ziel die in dit „Laatste appèl” die besluiten gaat analyseren, controleren, critiseren onmogelijk de zaak eenvoudig te houden. De padvinder kan nu eenmaal niet met het kapmes door het knepelhout, maar moet in het ontstane struikgewas behoedzaam de begane wegen langs. Ds Van der Ziel was nu eenmaal gebonden aan „de stukken”.

De kwestie.

Toch doet de lezer van die 'Laatste appèl' goed hier de eenvoudige zaak op te speuren. In 1960 ontving de raad van de kerk van Groningen-Zuid verzoeken voor samenspreking van de synodale kerkeraad. Ze werden op 27 juni '60 en 14 november '60 afgewezen. Daarna is er een gesprek geweest van 13 leden van de vrijgemaakte kerk (11 broeders en 2 zusters) met deputaties van de synodale raad. Gingen dezen nu

doen wat de kerkeraad geweigerd had: „samenspreken”? De kerkeraad bewijst dat zij „samenspreken” waren? Traden zij op alsof zij de gemeente vertegenwoordigden? Neen! Noch het een, noch het ander, noch het derde was het geval.

Want a) het gesprek door hen met deputaties van de synodale raad gevoerd was niet de „samenspreking” door de synodale kerkeraad gevraagd en door de kerkeraad geweigerd. Integendeel; het onderwerp waarover werd gesproken was een ander. De daartoe hielen een gesprek om de enerzijds gevraagde en anderzijds geweigerde „samenspreking” zo mogelijk op gang te brengen. En b) de dertien deden niet alsof zij de kerkeraad waren of vervingen. En c) zij traden niet op als gemachtigden van de gemeente, maar duidelijk op eigen initiatief, voor eigen rekening en verantwoordelijkheid. Zij deden dat natuurlijk wel omdat zij, anders dan hun kerkeraad, samenspreking tussen de beide kerkeraden begeerden en de beletselen daartoe wilden wegnemen.

Tot deze nementen behoorde ook ds Van der Ziel.

Om zijn deelname aan dat gesprek werd hij door zijn kerkeraad op 28 november 1961 vermaand. Deze achtte dit zijn doen onbroederlijk, niet in overeenstemming met zijn ondertekening van artikel 30 ned. gel. bel. en artikel 31 k.o. en verzocht hem dit gesprek te beëindigen.

Zie hier het begin van de „openbare en grove zonde” van ds Van der Ziel. En het begin van de rechtshandel tegen hem. Men lette op het feit dat even het ondertekeningsformulier om de hoek komt; dat artikel 31 in stelling wordt gebracht (gravemensplicht) als je het met de kerkeraad niet eens bent) en dat het woord „vermaan” valt.

Hier ligt het begin.

Op deze juni draait de hele procedure.

Om 5 juni 1963 viel het eerste besluit de weg van schorsing op te gaan. Dat gebeurde in de nacht toen van de 56 kerkeraadsliden nog slechts vier en dertig aanwezig waren. Velen hadden vanwege het late uur de vergadering reeds verlaten, onwetende dat het punt schorsing op het agendum stond. Gronden voor schorsing werden niet precies geformuleerd.

Dat gebeurde eerst op 9 juni!

Vervolgens kreeg de naastgelegen kerk Groningen-Noord met de zaak van doen: de meerderheid achtte ds Van der Ziel niet schorsingswaardig. Daarna bracht men de zaak op een classis Groningen als appelzaak naar artikel 31. Ook daar bereikte men z'n doel niet. Toen schorste de kerkeraad volkomen in strijd met artikel 79 k.o. alleen. Vervolgens kreeg de P.S. met de zaak van doen. En via via bezwaarschriften belandde ze zaak op de generale synode. Deze sprak met 14-13 stemmen zich uit voor de schorsingswaardigheid van ds Van der Ziel; en keurde behoudens een enkele restrictie de schorsingsweg goed.

Ds Van der Ziel's laatste appel.

Hetgeen nu de generale synode constateerde, oordeelde en uitsprak en besloot wordt door ds Van der Ziel geschift, beoordeeld en geargumenterd afgewezen.

Maar houdt onder het lezen het begin van de zaak goed in het oog. Passe op dat men in de papierwinkel niet om komt.

Want daár gaat het om. Of hetgeen ds Van der Ziel deed door met 12 anderen met de synodale kerkeraad contact op te nemen teneinde als nog de samenspreking tussen de kerkeraden mogelijk te maken een zónde, een openbare, grove zonde was, die ambtelijk vermaan, voortgaande tot tuchttoefening en schorsing en afzetting nodig maakte en wettigde.

Daar draait al het andere om.

Nu zal iemand zeggen: maar achter die verschillende houding van de meerderheid van de kerkeraad aan de éne en ds Van der Ziel aan de andere kant ligt een verschil betreffende de belijdenis aangaande de kerk, althans aangaande de betekenis van die belijdenis voor de beoordeling van de kerkelijke situatie.

Dat zal wel waar wezen.

Maar dáárover gaat het nu juist in de procedure niet. Ging het er maar wél over! Dan was dat tenminste uit de verf gekomen.

Maar het gaat over wat ds Van der Ziel dééd, samen met 12 anderen een gesprek voeren met de (deputaten van) de synodale kerkeraad om tot samenspreking tussen de kerkeraden te komen.

Was dat zónde?

Een grove zonde in de zin van art. 79 en art. 80 k.o.? Een zonde der schorsing en afzetting waardig?

Dát is de zaak.

Niet of het wijs, tactvol, beleidvol van ds Van der Ziel was. Niet of men het met zijn optreden ééns is. Ook niet of men zelf zou gedaan hebben als hij.

Maar een zónde? Iets waarvan de Here Christus, onze enige Meester, de enige en algemene Bisschop en het Hoofd der Kerk zegt: wie alzo handelt is evenmin als een echtbreker, dronkard, een godslasteraar, een meinedige en wat

dies meer zij waardig in mijn gemeente het woord en de sacramenten te bedienen? Zo iemand is geen herder, maar een huurling?

Dat is de vraag die thans nog ligt voor de consciëntie van de kerkeraadsliden van Groningen. En die kerkeraadsleden van de ambtsdragers der classicale kerken in Groningen. Hoe gaarne zou ik gezien hebben dat deze vraag in dit laatste appel scherper, indringender, doorborend in deze laatste apologie voor zijn ambtelijk leven door ds. Van der Ziel gesteld was. Als een vlamvend vuur!

En nog een andere vraag brandt mij in het hart. Of ik in deze zaken denk als ds. Van der Ziel is niet van enig belang. Zijn geweten wordt niet geoordeeld door het mijne. Mijn geweten niet door dat van hem. Dat behoort tot de christelijke vrijheid en daarom onvervreemdbaar tot de schriftuurlijke ruimte in de kerk van Christus waar ieder zijn eigen Heer staat en valt. Maar wel zou ik ds. Van der Ziel willen vragen: Is de zaak van de mogelijkheid en de nuttigheid van een samenspreking met de synodalen zó urgent, zo dringend door het Woord Gods geboden, zo duidelijk, dat hier dóórzetten eis was van de Koning der kerk? Zo dat ongehoorzaamheid aan zó duidelijk gebod U en mij het misnoegen van de Here op de hals haalt? En zelfs al meent ge dat, is het dan niet eis van een pastor, een herder der schapen, geduld te oefenen als de schapen ons niet kunnen volgen? Staat het waarlijk zo dat de Goede Herder hier stelde voor een gebod waar U niet onder uit kon? Wij moeten als dienaren des Woords vaak zo veel geduld hebben met door de traditie gewortelde zonden. Kon en kan dat nu niet op het punt ener samenspreking met de synodale gemeenschap? Indien U, collega Van der Ziel, die vragen bevestigend beantwoordt dan wijk ik voor de consciëntie van een broeder. Niet ik, maar de Here oordeelt dan. Aan Uw schorsing zou ik niet durven medewerken en er geen deel aan willen hebben. Maar zoudt U niet nog tot de kerkeraad van Groningen-Zuid kunnen zeggen: Broeders, ik behoud mijn gevoelens. Maar om de gemeente, om heel onze kerkengemeenschap, om vriend en broed'ren schik ik mij naar het Uwe op dit punt? Laat mij dit appel op U mogen doen. Het zal zo God het mij vergunt niet mijn laatste appel zijn.

Onze vrijgemaakte kerken verkeren in een scherpe crisis. Hoe verschillend we ook over de betekenis en de konsekventies van de vrijmaking denken onder, ons over één ding zijn we het eens: dat het in 1944 niet anders mocht.

En tenslotte. U betitelt Uw brochure als een „Laatst appel”. Ik schrok van het bijvoeglijke naamwoord: een „laátst” appel. Dat klinkt als een ultimatum. Wat zit daar achter? Als het eens niet wordt gehoord, wat dan? Dan, maar dat kan ik niet van u denken, terug naar de synodale gemeenschap? Dan bij een eventuele bevestiging aldaar gehoorzaamheid beloven aan de meerdere vergaderingen? Bij voorbaat het hoofd steken in de strop van de synodocratie? Dat is het wat ik niet begriep kan van andere collega's die bij ons over de meerdere vergaderingen klaagden en daar het hoofd buigen.

Zo zij mijn bespreking een appel èn op de broeders van Groningen en de kerkeraad èn op U, collega Van der Ziel. In de lijn van wat mijn dagelijkse hartebede is naar Psalm 25: „o God, verlos Israel uit ál zijn benauwdheden”.

G. Visee

PERSSCHOUW

De Chr. Gereformeerden en wij

In „Woord en Wandel”, mededelingenblad van de Gereformeerde Kerk te Winschoten lezen we het onderstaande:

Hieronder treft U aan het kort verslag van de vergadering van de Christelijke Gereformeerde Kerkeraad en de Gereformeerde Kerkeraad, gehouden d.d. donderdag 24 september 1964 en de, door beide Kerkeraden gevorderde correspondentie over het resultaat van de, in de afgelopen tijd gehouden vergaderingen, waarin is gesproken over de „prediking”.

Dit alles kan eerst nú in „Woord en Wandel” geplaatst worden, daar het „kort verslag” van bedoelde vergadering niet aan het einde van die samenkomst werd vastgesteld, doch pas daarna door de Kerkeraden afzonderlijk, de werkwijze vergt Kerkeraden enige tijd.

Kort Verslag van de vergadering van de Chr. Geref. kerkeraad en de Geref. kerkeraad, gehouden op donderdagavond 24 sept. 1964 in het verenigingslokaal van de „Opstandingskerk” te Winschoten.

Met kennisgeving waren afwezig de brs. De Groot en Wijnalda (Geref.) en br. Greven (Chr. Geref.).

De praeses, ds. K. Boersma, opent de ver-

gadering, leest Efeze 4 : 1-16 en gaat voor in gebed. In zijn openingsspeech legt hij de nadruk er op dat de synodebesluiten wel belangrijk zijn, doch dat de werkzaamheden tussen de plaatselijke kerken belangrijker zijn.

Ds. Boersma zegt vervolgens dat hij, overeenkomstig een op de vorige vergadering genomen besluit, op deze vergadering een nadere verdediging zou geven van het door hem op die vergadering beweerde, n.l. dat er tweërlei werking van de Heilige Geest zou zijn.

Bij nader aanzien was hij echter van mening, dat het bepaald onvruchtbaar zou zijn over dit onderwerp een lang betoog te houden omdat wat anderen vroeger hebben gezegd en geschreven over dit onderwerp, zonder meer niet gezaghebbend is. Hij stelt dan ook voor dit punt aan de hand van onze belijdenis en van de H. Schrift onderling te bespreken. Hiermede gaat de vergadering accoord.

Uit de nu volgende bespreking blijkt dat deze zaak (al- of niet een tweërlei werking van de H. Geest) ook reeds ter sprake kwam tijdens een samenspreking der deputaten benoemd door de Chr. Geref. Kerken en Geref. Kerken. Onder hen bleek hierover verschil van gevoelens te bestaan. Volgens ds. Boersma bestaat er in de Chr. Geref. Kerken over dit punt geen gangbare leer.

De bespreking spitst zich toe op de vraag of de Heilige Geest dóór of mét het Woord werkt. Beide kerkeraden zijn van mening geen keuze te mogen doen omdat beide uitdrukkingen schriftuurlijk zijn te noemen. Beide, achter deze uitdrukkingen liggende, zaken kunnen met Schriftbewijzen gestaafd worden. Ook zijn beide kerkeraden op grond van Schrift en belijdenis van gevoelen, dat de prediking nooit is enkel het doorgeven van historische feiten maar volle verkondiging van het Woord Gods d.w.z. een welmenende aanbid van genade. En het is de Heilige Geest die dit Woord heeft gesproken en nog spreekt (Wie oren heeft die hore wat de Geest tot de gemeente zegt). De Heilige Geest moet echter niet alleen het Woord spreken maar zal de boodschap effect hebben ook de harten voor dit Woord moeten openen. In dit verband wordt op twee gevaren gewezen: enerzijds het gevaar het werk van de Heilige Geest losmaken van het Woord en anderzijds het gevaar van het automatische zonder dat voldoende de noodzakelijkheid van het werk van de Heilige Geest wordt benadrukt.

De bespreking heeft een vrijwel eenheid van gevoelens tot resultaat. Besloten wordt het resultaat op afzonderlijke kerkeraadvergaderingen te bespreken en de vraag te beantwoorden of er betreffende het punt „de prediking” al dan niet een schriftuurlijk of confessioneel verschil bestaat die een kerkelijk samengaan in de weg staat. De kerkeraden zullen elkaar hierover schriftelijk berichten.

Bij de rondvraag vraagt ds. Van Ommen of de Chr. Geref. Kerkeraad zich reeds heeft beraden over het voorstel om gecombineerde gemeentevergadering te houden ter voorlichting van de leden. De Chr. Geref. kerkeraad deelt mede, de tijd thans nog niet rijp te achten voor dergelijke vergaderingen. Tot op heden is nog maar één onderwerp behandeld; het onderwerp omtrent het belijden der kerk moet nog besproken worden en juist op dit punt bestaat algemeen nogal enig verschil van gevoelens. De Chr. Geref. kerkeraad hoopt, dat dit onderwerp met evenveel resultaat zal besproken worden en dan zal zij eigen leden met veel meer vrijmoedigheid en enthousiasme kunnen opwekken gecombineerde vergaderingen te bezoeken. De datum van de volgende vergadering zal nader geregeld worden.

Op verzoek van de praeses gaat ds. Van Ommen voor in dankgebed. De praeses sluit de vergadering.

Vastgesteld door de Chr. Gereformeerde en Gereformeerde kerkeraad.

Zoals U in het bovenstaand kort verslag kunt lezen, is de vraag: „werkt de Heilige Geest DOOR of MET het Woord?” ook reeds ter sprake gekomen tijdens de samenspreking der deputaten, benoemd door de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Gereformeerde Kerken.

Onder hen bleek hierover verschil van gevoelens te bestaan. Hiervoor mag ik wel verwijzen naar het rapport, door de gereformeerde deputaten uitgebracht aan de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken te Assen 1961.

Ook onder de gereformeerde theologen ónderling echter is hierover geen volledige eenstemmigheid aanwezig. Dit zult U onmiddellijk constateren wanneer U met elkaar vergelijkbaar genoemde rapport van onze deputaten, uitgebracht aan de Synode van Assen met hetgeen wijlen prof. dr. S. Greijdenus heeft geschreven in een brochure, verschenen vlak voor de Vrijmaking, getiteld „Actuele vragen in verband met de wedergeboorte” en met een artikel, geschreven door ds. J. Faber en door prof. J. Kamphuis overgenomen in het weekblad „De Reformatie” — 36e jaargang, pag. 314-315.

Lezing van de hierboven genoemde publicaties wil ik wel zeer hartelijk bij U aanbevelen!

H. v. O.

En dan nu de gevoerde correspondentie:

Aan de Kerkeraad van de Chr. Geref. Kerk
Van Brakelstraat 38, Winschoten,
p/a de Eerwaarde Heer H. Mulder,

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders,

Zoals overeengekomen werd op de „samen-
sprekingsvergadering” d.d. 24 september j.l., wil
de Kerkeraad van de Gereformeerde Kerk al-
hier gaarne de vraag: „is er op grond van de
Heilige Schrift en de Belijdenis der Kerk wat
betreft het besprokene over de prediking een
verhinderend om met de christelijke gerefor-
meerde broeders en zusters alhier tot kerkelijke
samenleving te komen?” schriftelijk beantwoor-
den.

De Raad kan U met grote dankbaarheid mel-
den dat hij — na de gehouden samensprekin-
gen — tot de overtuiging is gekomen dat deze
vraag met „NEEN!” beantwoord moet worden.

Hij bidt de Heer der Kerk van U eenzelfde
antwoord te mogen ontvangen, opdat in deze
tijd, vol van het streven naar een valse een-
heid, het werk van onze Here Jezus Christus tot
vergadering van Zijn Kerk ook te Winschoten
heerlijk tot openbaring moge komen.

De Geest des HEEREN regere U bij het ne-
men van Uw beslissing alsook in al Uw ambte-
lijke arbeid.

Met hartelijke broedergroet,
namens de Raad voornoemd,
H. v. Ommen, praeses h.t.
J. Bakker, scriba h.t.

Aan de kerkeraad van de Geref. Kerk
p/a de Eerwaarde Heer J. Bakker,
Bossingel 23, Winschoten.

Weleerwaarde en Eerwaarde broeders,

De resultaten van de tot nu gehouden samen-
sprekingen werden door onze raad besproken.

Met blijdschap en dankbaarheid heeft de raad
geconstateerd, dat er betreffende het onderwerp
„de prediking”, bij beide kerkeraden vrijwel
eenzelfde verstaan van Schrift en belijdenis op
dit punt werd gevonden.

Door de raad werd dan ook uitgesproken, dat
aangaande dit onderwerp geen schriftuurlijke of
confessionele verschillen zijn gebleken, die een
samengaan van beide plaatselijke kerken in de
weg zouden staan.

Hiermede spreekt de raad niet uit, dat de
prediking in beide kerken aan de gevonden nor-
men algemeen voldoet.

Ook indien landelijk alle plaatselijke kerken
tot eenzelfde uitspraak zouden kunnen komen
— wat bijzonder verblijvend zou zijn — dan zal
volgens de raad, op het punt van de prediking
een „toegroeien naar elkaar” bevorderd moeten
worden.

Met hartelijke broedergroet,
namens de kerkeraad,
M. J. v. d. Flier, praeses.
H. Mulder, scriba.

Donderdag 11 maart hopen de beide Kerke-
raden elkaar weer te ontmoeten. Dan zal begon-
nen worden met het gesprek over de Kerk.

Het zoeken en — zo het de HEERE behaagt —
het vinden van elkaar betekent het gaan van
een lange en moeizame weg. In de concrete
situatie wordt het gaan van deze weg door de
HEERE van ons gevraagd. We zullen het dan
ook in alle blijmoedigheid behoren te doen. Laat
het voortdurend gebed van de gemeente daarbij
de ambtsdragers omringen. De uitkomst geven
wij over aan Hem, om Wiens zegen over ons
werk wij bidden.

Dankbaar mag gemeld worden dat tot dusver
op recht broederlijke wijze met elkaar gespro-
ken werd. Wij hebben dit allen ondervonden als
een gunstbewijs van onze God.

H. v. O.

Tot nu toe hebben de pogingen tot vereni-
ging van de Chr. Geref. en de Geref. Kerken
weinig resultaat opgeleverd.

Laten we de oorzaken daarvan toch vooral in
de eerste plaats bij ons zelf zoeken.

En voorts alles doen wat we kunnen om deze
door God gewilde eenheid te bevorderen.

Als in Winschoten!

C. V.

School en ballet

Ds v. d. Brink schreef onder bovenstaande
titel in het Kontaktblad van de Geref. Kerk
van Eindhoven het volgende:

Veel ouders van zesde-klassers werden on-
langs opgeschrikt door de mededeling van hun
kinderen, dat er een juffrouw op school was
geweest, die les had gegeven over het ballet.

Het Eindhovens Dagblad vulde deze mede-
deling aan. Het blijkt dat vanwege de toneel-
groep Proloog in de zesde klassen van de
Lagere Scholen, ook de Christelijk Nationale,
inleidende lessen worden gegeven over het bal-
let. De leerlingen van de middelbare scholen
zijn op deze manier een beetje voorbereid als
ze in schoolverband een bezoek brengen aan de

Schouwburg. We vinden het zonder meer erg,
dat dergelijke nieuwigheden worden ingevoerd
zonder de ouders te raadplegen. Nog erger is
het, dat de ouders van één en ander in kennis
moeten komen via een Roomse krant. De leus:
„De School aan de ouders”, is wel totaal ver-
geten. We willen op deze zaak in het volgende
Kontaktblad terugkomen.

Nu gaat het om het ballet op zich. Veel van onze
mensen voelen zich (evenals onderget.) cultureel
een beetje achterlijk op dit punt. We hoeven
ons er geloof ik niet voor te schamen. Intussen
hebben we er vanwege gebrek aan kennis,
moeite mee, het ballet op zakelijke gronden af
te wijzen. Daarom laat ik hier volgen het oor-
deel van enkele deskundigen uit de synodale
kerken, over deze zaak. Wat hier volgt kan men
vinden in de onlangs uitgekomen brochure „De
Gereformeerden en de Dans”, Uitg. De Graaf-
schap, Aalten, f 1.—.

Het klassiek ballet

In gereformeerde kringen kunnen we de
laatste tijd opmerken dat ouders hun jonge
kinderen naar balletscholen zenden. Ook komt
het voor dat leraren van christelijke middel-
bare scholen een klasse stimuleren een ballet-
uitvoering om de hoge kunstwaarde te gaan
zien. Verder brengen film en televisie ook deze
dans extra onder de aandacht. Er is zelfs, zij
het niet in gereformeerde kring, een sterk
streven om deze dansen als de enige schone
kunstvorm op dansgebied te propageren. We
zullen dus aan deze zaak niet voorbij kunnen
gaan.

Met dit ballet zijn we op het terrein van de
kunstige dans, waarvan de beoefening tot be-
trekkelijk weinigen beperkt is, (in hoofdzaak
tot beroepsmensen) en die berekend is op toe-
schouwers die passief blijven. De geschiedenis
van deze dans gaat terug tot de 16e eeuw, toen
in Italië en Frankrijk het ballet als hofkunst
ontstond. Met de later opgekomen opera bleef
het ballet tot op heden nauw verbonden. In
1681 trad in Frankrijk voor het eerst een dan-
sers publiek op. Het korte balletrokje is van
1740. Het klassieke ballet heeft zijn stempel
ontvangen aan het hof van Lodewijk XIV en is
een typische barokkunstvorm. Nog in 1810 heeft
het zijn „sluitstuk” verkregen in speciale bal-
letschoen met verharde neus, waardoor men
niet op de onderkant van de voet zool danst,
maar op de toppen van de tenen staande („Spit-
zentanz”), als het ware een poging doet te stij-
gen boven de grenzen van het lichamenlijk
mogelijke. Dit komt ook uit in het 180 graden
naar buiten draaien van de voeten. Typisch
voor deze kunst is dus het forceren van de
natuur, dat ook in andere uitingen van de
barok op te merken valt.

Vanzelfsprekend heeft deze dansvorm niet
eenzelfde eenduidigheid in inhoud en expressie
als de zich steeds herhalende vormen van de
gezelschapsdans. Daardoor heeft deze dans iets
meer het karakter van een techniek of taal die
nog voor verschillende onderwerpen kan dienen.

Bij nader onderzoek blijkt echter dat die vrij-
heid van inhoud of onderwerp toch sterk be-
perkt wordt door de karaktertrekken die aan
deze dans eigen zijn. De uitdrukkingmogelijk-
heden van deze dans zijn namelijk gegroeid in
het zoeken van de schoonheid om de schoon-
heid. Deze verzelfstandiging van het esthetische
heeft wel doen streven naar het toppunt van
kunnen, maar het a-religieuze en a-sociale
karakter van de menselijke zelfverheerlijking,
zoals die door Lodewijk XIV en zijn omgeving
werd gezocht en beoefend, heeft op deze aan-
dat hof ontwikkelde dans een stempel gedrukt.

Vandaar dat de afzonderlijke bestanddelen,
waaruit deze balleten worden opgebouwd beter
tot hun recht komen bij het vertolken van ab-
stracties als „de stervende zwaan” of „de
schone slaapwandelaarster”, dan wanneer ze
zouden moeten spreken van wat werkelijk in
het hart van de mens omgaat of behoort om te
gaan in het licht van Gods openbaring.

De onnatuurlijkheid die in het niet kunnen
lopen maar moeten dansen op de toppen der
tenen, in het door de mannen te verrichten hef-
en zwaaiwerk en in de poppenachtige ges-
talten spreekt, zal dus een sterke rem zijn bij
pogingen deze dans van haar gebondenheid aan
het onaanvaardbare „de kunst om de kunst”
te bevrijden.

Daarbij komt dat het gevaar allerminst denk-
beeldig is dat diezelfde onnatuurlijkheid, wel-
licht ook doordat ze bepaalde typen sterk boeit,
een zekere invloed uitoefent op de menselijke
verhoudingen achter de coulissen.

Wij staan dus zeer gereserveerd ten opzichte
van de mogelijkheden die deze dansvorm voor
verrijking en uitdrukking van het christelijk
leven zou kunnen bieden.

En voor de naïviteit van ouders en onderwijs-
krachten die jonge kinderen reeds met deze
wereld in aanraking brengen hebben wij geen
enkele waardering.

Dit stuk is ondertekend door de volgende
personen:

P. J. Meys-Vollemaans (choreografe, Den Haag)

I. Keekstra (chef dokumentatie-afdeling Kon.
Ned. Gist- en Spiritusfabriek, Delft)
M. Kruyswijk (directeur Chr. H.B.S., R'dam)
A. v. d. Ree (student, Delft)
C. Rijnsdorp (letterkundige, Rotterdam)
R. J. v. d. Veen (studentenhulprediker, Delft).

We hebben er weinig aan toe te voegen.

Het stuk is waard gelezen en bestudeerd te
worden.

De konklusie, neergelegd in de laatste volzin, is
veelzeggend.

Wat ons betreft: hier past een krachtig NEEN.

En naar mijn stellige overtuiging zullen we
er goed aan doen, dit NEEN op gepaste wijze
aan de Besturen van de respectievelijke scholen
bekend te maken. Mogelijk zijn er ook buiten
onze kring ouders, die een gezamenlijk protest
willen ondertekenen. In DIT geval ben ik ge-
neigd te zeggen: hoe meer namen, hoe beter.
Laat de Besturen weten, dat de ouders dit niet
aanvaardden.

Wie neemt het initiatief?

Ouders, „let op u saeck”.

C. V.

KERKNIEUWS

Ds. K. de Hoop

Ds. K. de Hoop (44), legerpredikant te Amers-
foort, is op de morgen van dinsdag 6 april 1965
bij een verkeersongeluk in de omgeving van het
vliegveld Schiphol om het leven gekomen. Hij
werd in zijn auto aangereden door een tegen-
ligger, die bezig was in een onoverzichtelijke
bocht een andere auto in te halen. Het ongeluk
gebeurde op de verbindingsweg tussen de weg
Amsterdam-Bussum en de oude Rijksstraatweg
Amsterdam-Utrecht.

Ds. K. de Hoop werd 20 februari 1921 geboren.
Hij diende de kerk van Bruchterveld van 1949
tot 1952. Daarna stond hij te Oldenzaal. In 1957
werd hij reserve-legerpredikant; de laatste jaren
was hij als legerpredikant in vaste dienst in
Amersfoort. Daar heeft ook de begrafenis plaats
gehad.

Ds. C. Olij

Nadat op 17 maart te Hallum een zeer ge-
slaagde afscheidsavond had plaats gevonden,
volgde op zondag 21 maart het officiële afscheid
van Ds. C. Olij, 's morgens van de kerk te Fer-
werd, 's middags van de kerk te Hallum. In
beide diensten preekte Ds. Olij over Ps. 104 :
31-35. In Ferwerd werd het woord gevoerd door
br. J. v. d. Wal te Leeuwarden namens de clas-
sis Leeuwarden, en burgemeester W. van Mourik
namens het gemeentebestuur van Ferwerdadeel,
terwijl de tweede praeses br. J. Anjema de ge-
voelens van kerkeraad en gemeente vertolkte.

In Hallum werd de vertrekkende predikant
toegesproken door br. A. Alkema. Twee weken
later, op zondag 4 april, verbond Ds. Olij zich
aan de kerk van Bruchterveld met een preek
over Ps. 139 : 17 en 18, nadat hij door zijn voor-
ganger, Ds. B. de Vos van Ten Boer, bevestigd
was met een preek over Joh. 10 : 1-5. Na de
intreedienst werd Ds. Olij toegesproken door br.
J. Huygen namens de kerkeraad, Ds. B. de Vos,
br. L. Barelds namens de classis Hardenberg en
burgemeester J. Slot.

Noord-Brabant-Limburg

Tijdens een bespreking te 's Hertogenbosch
tussen een deputatie van de kerkeraad te Eind-
hoven en de kerkeraad te 's Hertogenbosch over
het samenroepen van een classis bleken de we-
derzijdse standpunten op een belangrijk punt
uiteen te lopen. Beide kerkeraden zullen zich
nogmaals op de situatie beraden.

Zending op Curaçao

Op woensdag 7 april j.l. werd in de kerk van
Rotterdam-C de jaarlijkse Algemene Vergadering
gehouden van de Zuid-West-groep van kerken
voor Zending op Curaçao. De leiding berustte
bij de praeses van de kerkeraad van de zenden-
de kerk Drs. J. Douma. Ds. W. Vreugdenhil te
's Hertogenbosch, bracht als secretaris verslag
uit van de werkzaamheden van de Commissie
van Bijstand. Hij deelde o.a. mee, dat het tekort
op de begroting door de Noord-Oost-groep (As-
sen) zal worden gedekt tot een bepaald bedrag.

De zedende kerk deelde mee, dat alle samen-
werkende kerken zich tot definitieve medewer-
king hebben verplicht. Deze kerken zijn: Bergen
op Zoom-Rilland, Bodegraven, Curaçao, Ermelo,
Giessendam-Nederhardinxveld, 's-Gravenhage-
West, Hoek, 's-Hertogenbosch, de Lier, Monster,
Oostburg-Schoondijke, Pijnacker, Rijnsburg,
Souburg-Vlissingen, Terneuzen, Vrouwenpolder,
Waardhuizen, Zaamslag, Zevenbergen, Zoute-
spui.

Als jaarlijks quotum per ziel is een bedrag
van f 5.— gevraagd. De vergadering sprak na
brede beraadslaging uit, dat de beroepen zende-

ling ambtelijk onder opzicht en tucht van de kerk te Rijnsburg zal staan, terwijl hij in de kerk van Curaçao enige dienst zal verrichten. Deze kerk is bij het zendingswerk immers ten nauwste betrokken. De zendende kerk is intensief met het beroepingswerk bezig. Br. C. van der Mark, die na jarenlang verblijf op Curaçao naar Nederland is teruggekeerd, heeft zich beschikbaar gesteld om met dia's voorlichting te geven over de noodzaak van zending op Curaçao.

ADRESSEN

Heerenveen, adres kerk: Ds. J. D. Houtman, Munnikstraat 2, Heerenveen, tel. 2892.

PAASCONGRES VAN Geref. Studenten en Academici

Op dit congres zullen door de resp. sprekers over onderstaande stellingen worden gesproken:

Prof. Dr. J. P. Mekkes:
„Onze staatkundige roeping”.

1. Het is wel juist, ook voor de politieke vraag naar „de praktijk” voorop te stellen, doch juist het pragmatisme is heden oppermachtig.
2. Eerste ontmoeting tussen niet-christelijke en christelijke politiek valt te formuleren in twee vragen:
niet-christelijk: Wat bereik ik in de politiek?
christelijk: Wat is politiek?
3. Op het voeren van de politiek heeft de historische ontwikkeling ingrijpende invloed, niet op haar zin.
4. Op de bodem der politiek ligt de harde kern van het overheidsmonopolie der wapenmacht met de vraag, hoe en door wie daarover zal worden beschikt.
5. De ingewikkeldheid der staatsmachine heden camoufleert de verantwoordelijkheden; zij maakt deelname en exploitatie voor eigen doeleinden voor middelmatige naturen zeer toegankelijk.
Op dezelfde lijn brengt zij penetratie van particuliere pressure-groups in het politisch apparaat mede.
6. De blik der christenen op de christelijke politiek wordt scheef getrokken, 1e door in christelijke kring veldwinnend pragmatisme, 2e door het oude en nieuwe natuurgenade motief.
7. De vraag over roeping tot christelijke politiek kan slechts worden gesteld **binnen** die naar des christens roeping in de wereld algemeen. Zij neemt concrete vorm aan in het alternatief: antithese tussen twee partijen binnen omraming der „schepping”, dan wel: antithese van het Koninkrijk Gods tegen „deze wereld”. Hierin beslist slechts een fundamentele **keuze** op de lijn der Reformatie.
8. Christenen en niet-christenen ontsluiten tezamen de schepping („cultuur”) waarbij vanuit „de zaken” gezien, de niet-christenen het vaak beter doen. Bij zoeken van het criterium in de gezindheid (uitvoeren van „cultuuropdracht”... ter ere Gods enz.), moet worden doorgevraagd naar het **concrete** aanhechtingspunt er van.
9. Het aanhechtingspunt van ons tijdelijk bestaan kan slechts gelegen zijn in onze zeer persoonlijke relatie tot het Woord Gods, dat alles heeft gemaakt en vol van genade en waarheid onder ons heeft gewoond.
Gods eer heeft Hijzelf gezocht in de gehoorzaamheid en daardoor verworven overwinning van Zijn Zoon. Daarom is de antithese die van het Koninkrijk Gods tegen „deze wereld”.
10. Wij **vinden** in de wereld de **staat**, in historie gegroeid, maar met de blijvende **zin** uit Romeinen 13 (publieke rechtsbedeling op grondslag der wapenmacht). Bij het richten van de schepping op het Koninkrijk van Gods Zoon heeft de Christen in de politiek voor deze **zin** der politiek op te komen.
11. In verband met tien gaat het de christen om de handhaving en beperking van de staat in zijn competentie, **tegen** het pragmatisch gebruiken van een in zijn zin onbepaald politiek apparaat.

Derhalve:

12. Christelijke politiek is strijden voor een rechte publieke rechtsbedeling. De objecten, waarover deze rechtsbedeling zal gaan, vragen eerst daarna de aandacht en kunnen slechts krachtens juist rechtsoordeel in zicht komen. Ook niet-christenen zijn in eerste aanleg tot zulk rechtsoordeel bekwaam.
13. Tot handhaving van de rechtsstaat tegen de in dienst van materiële doeleinden dreigende machtsstaat moet christelijke politiek worden **georganiseerd**. Bij saecularisering (ontvallen aan geloof) wordt de organisatie tot „zuil”.
14. Democratische staatsinrichting dient tot verwerkelijking van de volksverantwoordelijkheid, doch kan de rechtsstaat niet waar-

borgen. Uitbreiding van het begrip „democratie” buiten zijn exclusief staatkundige betekenis valt slechts te kenschetsen als revolutionaire propaganda-leugen.

15. „Mogelijkheid” voor christelijke politiek valt alleen uit de **plicht** tot nastreven er van af te leiden. In de strijd voor de rechtsstaat kan steun van niet-christenen gereedelijk worden aanvaard en tot dit zelfde doel aan hen worden gegeven.
16. Een zich bekwamen voor en voorbereiden op christelijk politiek handelen mag zich niet verliezen in de onafzienbaar verspreide en historisch wisselende politieke objecten, doch moet zich concentreren op de bestrijding van alle politiek handelen, dat de openbare rechtsbedeling van de staat in zijn dienst stelt in plaats van zelf de rechtsstaat te dienen.

Ds. B. J. F. Schoep:
„De kerk in een veranderende wereld”.

1. Zich intens bezig te houden met een wereld in verandering is roeping voor de kerk vanwege haar opdracht om „al de volken” tot Christus' discipelen te maken (Matth. 28 : 16-20).
2. Zoals eens Israël als volk temidden der volkeren het heil des Heeren proclameerde, zo zijn thans de Christgelovigen als volk Gods geroepen om onder de volkeren Gods grote daden te verkondigen (1 Petr. 2 : 9-10).
3. Het heil, dat de volkeren wordt verkondigd, is de verzoening en verheerlijking van hun samenleving tot die van mensen Gods onder gezag van de mensgeworden Zoon van God Jezus Christus.
4. In de aanwijzing van „al de volken” als adres van Evangelieverkondiging wordt de Kerk geroepen om tot het einde toe met de Evangelie-boodschap te treden in de geschiedenis van deze wereld, die een historie is van de Heer met de volkeren der aarde.
5. In zijn geschiedenis met alle volkeren op sociaal, politiek cultureel en godsdienstig terrein zoekt God in Christus gekend te worden, zulks vanuit een genadevolle doorlichting van het gebeuren in perspectief op het Messiaanse rijk door de Evangelieverkondiging (Matth. 24 : 3-14).
6. De kerk als volk Gods dient mitsdien bereid te zijn met de Evangelie-boodschap in ontleding van zichzelf in te gaan tot alle onder Gods voorzienige leiding eigen structureerde lagen der volkerenbevolking door de eeuwen heen (1 Cor. 9 : 19-27).
7. De kerk dient in haar Evangeliseren de mens te spreken in samenhang met zijn in de geschiedenis verkregen positie.
8. De Evangelische benadering van de mens, waarbij deze in zijn relatie tot God in Christus wordt losgemaakt uit zijn verwevenheid als mens met een bepaalde historische constellatie, doet te kort aan het Evangelisatie-bevel, krachtens hetwelk geen mensen op zichzelf moeten worden gewonnen, maar dat uitgaat van de oprichting der theocratie in Christus over de volkeren.
9. De kerk, die als Gods volk in eigen samenstelling de pluriforme bevolking der volkerenwereld weerspiegelt, dient naar de regel: „soort zoekt soort” de uitbreiding van het gezag van Christus over de volkeren te bevorderen.
10. Categoriele gemeentevorming moet toelaatbaar worden geacht in die gevallen, waarin een dergelijke gemeente een achtergrond heeft in een werkelijk bestaande en op zichzelf levende groepering onder de volkeren, waarin zij Evangeliserend kan optreden.
11. De kerk dient ervan uit te gaan, dat degenen, die zich voor het eerst onder het gezag van Christus stellen, onmiddellijk in eigen levenssituatie dit gezag hebben te laten gelden.

Inhoud „Opbouw”

Pasen: Gods heil is teruggekeerd	E.R.P.
Kerkeraden en synodebesluiten	C.V.
Kerkelijk Leven	G.V.
Te Berde	A.
Mogen en moeten onze kinderen deelnemen aan het avondmaal des Heren	G.V.
Boekbespreking	
Persschouw	
Kerknieuws	

- Niet in toegroei naar het levenspatroon van de bestaande gemeente moet het gelden van het gezag van Christus worden gezocht.
12. Het in onderling verkeer in vrede leven van de onderscheiden groeperingen binnen Gods éne volk zal als beoefening van de gemeenschap der heiligen de geloofwaardigheid dienen van de Evangelie-boodschap aan de volkeren van een verlorne samenleving onder het gezag van Christus.
 13. De kerk dient erop bedacht te zijn, dat in het kader van Gods geschiedenis met de volkeren de Satan krachtadig een verheffing van de samenleving introduceert tot die van de mens als God (2 Thess. 2).

Prof. Dr. H. J. van Zuthem:

„De positie van de christen in de onderneming”.

Maatschappelijke veranderingen scheppen onzekerheden. Normen en waarden, die voorheen grote gelding hadden, komen in discussie en moeten soms opnieuw worden geformuleerd.
Sociologisch gezien ligt een belangrijk knelpunt van onze tijd in de discrepantie tussen enerzijds menselijke mogelijkheden en verantwoordelijkheden en anderzijds de structuren van de samenlevingsbanden.
De confrontatie van moderne werkverbanden als de onderneming met het christendom roept de vraag op naar de grondslagen en de doelstellingen van de humaniteitsgedachte in het sociale ondernemingsbeleid.
De positie van de christen in de onderneming verschilt in de praktijk niet van die van de niet-christen, omdat beiden zich baseren op een humanistische interpretatie van waarden als gezag, aanpassing, bekwaamheid, eigendom en voortuitgang.
Christelijke waarden als de barmhartigheid hebben in de praktijk een hiërarchische duiding (werken alleen van boven naar beneden), waardoor de christen ondernemer en de christen-werknemer niet oprecht tegenover elkaar staan.
De huidige situatie vraagt om een kritische begeleiding van kerk en vakbeweging (functie als maatschappelijk geweten). Dit zal in feite moeten betekenen het toevoegen van een kritische dimensie aan de positie van de christen in de onderneming.
Hier ligt een belangrijke taak voor de christen-academicus.
Hij is principieel non-conformist.
In de worsteling van arbeid en geloof (zin, doel e.d.) zal ook de christen-academicus leiding moeten geven vanuit een wetenschaps-ideaal, dat de wetenschap volledig stelt in dienst van het komende Rijk Gods.
Niet de aanwezigheid, maar de afwezigheid van spanningen en conflict-situaties in de positie van de christen moet ons verontrusten.

AAN ONZE LEZERS,

In verband met de steeds hoger wordende druk- en verzendkosten zijn wij genoodzaakt het abonnementsgeld van „Opbouw” met f 2.— per jaar te verhogen en dus te brengen op f 12.—. Voor studenten en buitenlandse abonnees resp. op f 8.— en f 15.— per jaar.

Zo lang „Opbouw” bestaat vond ondanks steeds stijgende exploitatiekosten nooit verhoging van de abonnementsprijs plaats. Dat kon omdat „Opbouw” geen commerciële aangelegenheid is en het aantal abonnementen steeds groeide. Ten gevolge van de jongste loons- en prijsverhogingen is nu evenwel een kleine verhoging noodzakelijk geworden. Wij vertrouwen dat onze lezers dit zullen billijken.

De abonnees die hun abonnementsgeld over 1965 of een deel ervan reeds hebben betaald verzoeken wij vriendelijk deze verhoging te willen storten op gironummer 233117 ten name van drukkerij Steenberg te Zeist.

Het Bestuur van de Persvereniging.